

JAK ŽÁDAT O STAROBNÍ DŮCHOD

Odchod do starobního důchodu nebo předčasného starobního důchodu je důležitý životní krok. Je spojen s nezbytným úředním úkonem – podáním žádosti o důchod, předložením určitých dokladů a některými specifickými právy a povinnostmi. Odejít do starobního důchodu je právo, nikoliv povinnost.

1. CO JE STAROBNÍ A PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Starobní důchod je jedním ze čtyř druhů důchodů českého důchodového systému (vedle důchodu invalidního, vdovského/vdoveckého a sirotčího). Podmínky nároku na starobní důchod stanoví zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Pro nárok na starobní důchod je třeba dosáhnout stanoveného důchodového věku a získat potřebnou dobu důchodového pojištění.

Dosažení důchodového věku není důvodem k ukončení zaměstnání či podnikání. Ve výdělečné činnosti je možné pokračovat i po vzniku nároku na starobní důchod. Výdělečnou činnost vykonávanou po dosažení důchodového věku bez pobírání důchodu (tzv. přesluhování) dochází k navyšování procentní výměry důchodu. Podnikat či pracovat je možné i při pobírání starobního důchodu.

Před dosažením důchodového věku lze přiznat tzv. **předčasný starobní důchod**. Tento důchod nelze přiznat zpětně, ale nejdříve ode dne podání žádosti, a to za předpokladu, že byla splněna věková podmínka a celková doba pojištění k požadovanému datu přiznání činí alespoň 35 let (do této doby se zahrnují i tzv. náhradní doby pojištění, jako je kupříkladu doba péče o dítě) nebo 30 let tzv. čisté doby pojištění (tj. doby výdělečné činnosti). Tento důchod je trvale krácen. V případě, že bude poživatel předčasného starobního důchodu vykonávat výdělečnou činnost v rozsahu, který zakládá účast na pojištění, výplata tohoto důchodu nenáleží. Po skončení takové výdělečné činnosti lze požádat o přepočítání tohoto důchodu. Po dosažení důchodového věku lze vykonávat výdělečnou činnost neomezeně (více na www.cssz.cz).

2. DOPORUČENÉ ÚKONY PŘED PODÁNÍM ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD

2.1 Je vhodné ověřit si důchodový věk, resp. datum jeho dosažení, a potřebnou délku doby pojištění, kterou je nutné získat pro nárok na důchod. Tuto skutečnost lze zjistit na webu ČSSZ pomocí důchodové kalkulačky ČSSZ, dotazem na okresní správě sociálního zabezpečení (OSSZ, v Praze Pražské, v Brně Městské) či telefonicky prostřednictvím call centra ČSSZ. Datum, od kterého má být důchod přiznán, si volí sám žadatel. Nemusí to být vždy datum dosažení důchodového věku, proto je vhodné požadované datum přiznání důchodu předem zvážit.

2.2 Je možné požádat ČSSZ o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění, který obsahuje jak přehled evidovaných dob pojištění, tak i některých náhradních dob pojištění a u dob pojištění od roku 1986 též údaje o vyměřovacích základech a vyloučených dobách. To lze provést online prostřednictvím **ePortálu ČSSZ** na eportal.cssz.cz nebo formou písemné žádosti zasláné na adresu: Česká správa sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5.

K žádosti je možné použít tiskopis „Žádost o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění“, který je k dispozici na ePortálu ČSSZ, odkud jej lze po přihlášení elektronicky odeslat přímo ČSSZ (přihlášení k ePortálu je umožněno prostřednictvím NIA, tj. eObčankou, uživatelským účtem nebo vlastní datovou schránkou). Postačí však

i písemná forma s uvedením rodného čísla, jména a příjmení žadatele a adresy, na kterou má být informativní list zaslán. Žádost lze zaslat rovněž e-mailem podepsaným uznávaným elektronickým podpisem na adresu e-podatelny: posta@cssz.cz nebo datovou zprávou do datové schránky ČSSZ, ID: 49kaiq3.

2.3 Rychlejšímu vyřízení žádosti napomohou v předstihu opatřené a připravené doklady o dobách, které ČSSZ nemá v evidenci (neevidované doby jsou uvedeny v přehledu dob pojištění):

- doklady o studiu a vojenské službě se zpravidla přikládají až k žádosti o důchod,
- doba péče o dítě (děti) se dokládá až při podání žádosti o důchod,
- chybí-li v evidenci ČSSZ určitá doba zaměstnání, je třeba obrátit se na konkrétního zaměstnavatele, aby vyhotovil evidenční list důchodového pojištění; pokud zaměstnavatel nekomunikuje nebo již neexistuje, je možné požádat o pomoc pracovníky OSSZ,
- chybí-li v evidenci ČSSZ období, kdy byl žadatel veden jako uchazeč o zaměstnání u úřadu práce, může požádat o potvrzení příslušnou pobočku úřadu práce nebo tuto skutečnost sdělit při podání žádosti o důchod, aby si OSSZ mohla chybějící potvrzení v rámci důchodového řízení sama vyžádat,
- případné nesrovnalosti v dobách samostatné výdělečné činnosti je nutné řešit s pracovníky OSSZ.

3. PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD

Žádost o důchod podává žadatel na **OSSZ podle místa trvalého bydliště**. Žádost o důchod se podává osobně, případně je možné k tomuto úkonu zmocnit jinou osobu na základě udělené plné moci. Nevyžaduje se její úřední ověření, pokud budoucí důchodce pověřuje sepsáním žádosti o důchod jinou fyzickou osobu (zmocněnce).

V takovém případě je zmocnění omezeno pouze na podání žádosti. Zvolit lze i zastoupení pro celé řízení o přiznání důchodu (tj. rozhodnutí ve věci, event. další korespondence budou doručeny zmocněnci, který je současně oprávněn podat námítky proti rozhodnutí a činit další úkony ve správním řízení). Za občany, kteří nemohou podat žádost o důchod sami vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, mohou s jejich souhlasem a na základě potvrzení lékaře o jejich zdravotním stavu žádost podat rodinní příslušníci. Toto zastoupení se vztahuje výhradně na sepsání žádosti o důchod.

Žádost, kterou s žadatelem sepíše pracovník oddělení důchodového pojištění OSSZ, je možné podat nejdříve čtyři měsíce před požadovaným dnem přiznání důchodu. Později je to možné kdykoliv. U předčasného starobního důchodu však platí, že jej nelze přiznat zpětně, ale nejdříve od data podání žádosti.

Podat žádost o důchod je možné v úřední dny. Ten, kdo si chce pro tento úkon sjednat konkrétní termín, má možnost využít službu „Online objednávání na pracoviště“ na webu ČSSZ. Sepsání žádosti je časově náročný úkon, při němž je třeba uvést a ověřit mnoho údajů, např. také informace o výdělečné činnosti v zahraničí, nařízené exekuci či insolvenci nebo pobírání důchodu od jiné instituce apod. Je důležité uvádět přesné, konkrétní a pravdivé údaje.

3.1 Potřebné doklady

- Nezbytný je **doklad totožnosti**, tj. občanský průkaz, případně cestovní pas či povolení k pobytu.
- Doklady o době studia (popřípadě učení), a to i v případě, že nebylo dokončeno (na nárok na důchod a jeho výši nemá přímý vliv stupeň dosaženého vzdělání, ale délka doby studia, proto je nutné předložit doklady, z nichž je tato skutečnost patrná):
 - výuční list,
 - vysvědčení z jednotlivých ročníků a maturitní vysvědčení,
 - výkaz o studiu (index), vysvědčení o státní závěrečné zkoušce, diplom,
 - potvrzení školy o délce studia.
- Doklady o době vojenské služby:
 - vojenská knížka,
 - potvrzení Správního archivu Armády České republiky (nám. Republiky 408/4, 779 00 Olomouc 9).
- Doklady prokazující výchovu dětí nebo péči o děti:
 - rodné listy dětí nebo výpisy z matriky narození, popř. jiné doklady o svěření dítěte do péče (např. rozsudek soudu o osvojení nebo svěřením dítěte do péče), pokud nelze uvedené ze strany OSSZ/PSSZ/MSSZ ověřit v agendovém informačním systému evidence obyvatel.
- Doklady o dobách pojištění nebo náhradních dobách (např. doba evidence u úřadu práce, doba péče o osobu závislou na pomoci jiné osoby aj.), které nejsou uvedeny v informativním osobním listu důchodového pojištění nebo o nichž je žadateli známo, že je ČSSZ nemá ve své evidenci.
- Pro výplatu důchodu na účet je třeba předložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu“ nebo „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet manžela (manželky) v České republice“. Oba tyto tiskopisy jsou k dispozici na OSSZ a na webu ČSSZ.

Doklady (např. o zaměstnání, studiu apod.), které budou předloženy dodatečně, budou následně posouzeny a popř. zohledněny. Doklady, které již ČSSZ ve své evidenci má, se nepředkládají. Stejně jako doklady:

- o době samostatné výdělečné činnosti (má v evidenci OSSZ),
- o době dobrovolného důchodového pojištění (má v evidenci OSSZ),
- o pobírání důchodu, který byl nebo je vyplácen ČSSZ,
- o době zaměstnání/pojištění v cizině – členských státech EU či státech, s nimiž má ČR uzavřenou smlouvu o sociálním zabezpečení (vyžádá ČSSZ v rámci důchodového řízení od příslušné zahraniční instituce).

4. ŘÍZENÍ O NÁROKU NA STAROBNÍ DŮCHOD, VYDÁNÍ ROZHODNUTÍ

Žádost o důchod je po sepsání na OSSZ postoupena ústředí ČSSZ, v jehož kompetenci je rozhodnout o nároku na důchod a jeho výši. Zákonná lhůta pro vyřízení činí 90 dnů (zpravidla je však žádost vyřízena dříve). Délka vyřízení závisí na tom, zda jsou v evidenci ČSSZ všechny podklady.

O přiznání důchodu zasílá ČSSZ žadateli písemné rozhodnutí, v němž je uvedeno, od jakého data byl důchod přiznán a v jaké výši. Přílohou rozhodnutí je tzv. osobní list důchodového pojištění s přehledem dob pojištění a výdělků, které byly pro důchod započítány.

Pokud nebyly podmínky pro nárok na důchod splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí žádosti, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.

5. NESOUHLAS S ROZHODNUTÍM, NÁMITKY, ŽALOBA

5.1 Možnost podání námitek

Pokud občan nesouhlasí s rozhodnutím ČSSZ, může proti němu podat písemné námitky do 30 dnů ode dne jeho doručení. Námitky lze podat přímo u ČSSZ nebo prostřednictvím kterékoliv OSSZ. ČSSZ přezkoumá rozhodnutí v plném rozsahu, přičemž ho může potvrdit, zrušit nebo změnit. Námitky lze podat i datovou zprávou podepsanou způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu (např. prostřednictvím datové schránky nebo e-mailem podepsaným uznávaným elektronickým podpisem). Z podání musí být patrné, které rozhodnutí účastník řízení napadá, v čem spatřuje jeho nezákonnost a čeho se domáhá.

V námitkovém řízení rozhodují úřední osoby, které nerozhodovaly v předchozím řízení. Námitky jsou řádným opravným prostředkem ve správním řízení.

Námitky není třeba podávat tehdy, když chce žadatel důchod přiznat od jiného data, než původně požadoval. V takovém případě je možné do 30 dnů od doručení rozhodnutí požádat ČSSZ o změnu (posunutí) data přiznání důchodu.

5.2 Možnost podání žaloby

Pokud občan nesouhlasí s výsledkem námitkového řízení, má možnost podat u příslušného soudu správní žalobu. O žalobě ve věcech důchodového pojištění rozhodují krajské soudy, v Praze Městský soud. Námitkové řízení je přítom nezbytné k tomu, aby se uvedenou žalobou proti rozhodnutí ČSSZ mohl příslušný soud zabývat.

O dávkách důchodového pojištění určitých skupin zaměstnanců (např. vojáků z povolání, policistů, hasičů, příslušníků BIS, Vězeňské služby ČR aj.) rozhodují ministerstva obrany, vnitra a spravedlnosti.

Další důležité informace shrnuje „Příručka budoucího důchodce“. Podrobnější informace jsou k dispozici také na www.cssz.cz. Odbornou pomocí a informace vztahující se ke konkrétní situaci občana poskytnou pracovníci OSSZ v místě jeho bydliště nebo operátoři call centra na bezplatném telefonním čísle 800 050 248 (ze zahraničí lze volat tel. č. +420 257 066 077).

CO BY MĚL VĚDĚT STAROBNÍ DŮCHODCE

- O přiznání důchodu ČSSZ zašle rozhodnutí. Nevydává však žádný univerzální „průkaz důchodce“. Potvrzení o pobírání důchodu či jeho aktuální výši vydá v případě potřeby OSSZ.
- Informace o tom, kdy důchod v daném roce nepodléhá zdanění a kdy naopak musí důchodce podat daňové přiznání, sdělí finanční úřad.
- To, že byl žadateli přiznán důchod, je třeba oznámit zdravotní pojišťovně, u níž je klient registrován. Za důchodce, kteří při pobírání důchodu nejsou výdělečně činní, platí zdravotní pojištění stát.
- Důchod je možné vyplácet dvěma způsoby – na účet důchodce či jeho manžela/manželky u peněžního ústavu nebo v hotovosti (zpoplatněno, za každou splátku důchodu zaplatí klient 29 Kč; o tento poplatek je pak nižší vyplácená částka důchodu) na adresu bydliště prostřednictvím České pošty. Způsob výplaty si budoucí důchodce volí při sepisování žádosti o důchod. Pro výplatu důchodu na účet je třeba předložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis (viz bod 3.1). O změnu způsobu výplaty je možné kdykoliv požádat ČSSZ.
- Důchodce má povinnost do 8 dnů ohlásit ČSSZ všechny skutečnosti, které mají vliv na trvání nároku na důchod a jeho výplatu, tj. zejména změnu adresy, změnu čísla účtu pro zasílání důchodu apod.
- Lidé, kteří při pobírání důchodu nadále pracují, mohou o přiznání důchodu informovat svého zaměstnavatele. Poživatel předčasného starobního důchodu však má povinnost tuto skutečnost oznámit zaměstnavateli.
- Poživatelé starobních důchodů, kteří při pobírání důchodu pracují a jsou účastníkem nemocenského pojištění, mají kratší podpůrnou dobu pro výplatu nemocenského. Nemocenské se jim vyplácí nejdéle 70 kalendářních dnů při jedné pracovní neschopnosti, ne však více než 70 dnů za kalendářní rok. Současně také platí, že se jim nemocenské vyplácí nejdéle do dne skončení zaměstnání.
- Ten, kdo při pobírání starobního důchodu vykonává výdělečnou činnost zakládající účast na pojištění, může po 360 kalendářních dnech této činnosti požádat o přepočítání důchodu. Žádost o přepočítání lze podat nejlépe prostřednictvím OSSZ podle místa trvalého bydliště, případně zaslat přímo na ústředí ČSSZ.

Informace v letáku jsou zjednodušené a vycházejí z právních předpisů účinných ke dni jeho vydání. Jejich plné znění je uvedeno v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a v zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Konkrétní případy a situace vysvětlí klientům pracovníci OSSZ.

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení v prosinci 2017, aktualizováno v srpnu 2020.